

Učiteljski Tovariš

Glasilo „Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“.

Urejujeta:

Jakob Dimnik in **Engelbert Gangl**

učitelja v Ljubljani.

Izdajatelj in odgovorni urednik: **Jakob Dimnik**, Šubičeve ulice št. 3.

Vsebina: Morituri vos salutant! — E. Gangl: O naši stanovski organizaciji. — E. Gangl: XXIX. občni zbor „Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“. — J. Dimnik: III. občni zbor „Društva za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani“. — Književnost in umetnost. — Naši dopisi. — Vestnik. — Listnica uredništva. — Listek upravnikov.

Morituri vos salutant!

Naš odgovorni urednik je dobil od prijatelja iz svetovnoznanege trga na Notranjskem to-le pismo, ki je vredno, da ga objavimo, ker je značilno za žalostne gmotne razmere učiteljstva na Kranjskem. Želim, da bi čitali to pismo naši deželni poslanci in oni činitelji, ki nam delé kruh; zato prosimo nam naklonjene slovenske liste, da v ta namen ponatisnejo to pismo z opomnjami uredništva, oziroma omenijo vsaj ob kratkem njega vsebino, za kar jim bodi izrečena že naprej presrčna zahvala. Pismo slove:

Predragi prijatelj in tovariš!

V zadnji številki „Učit. Tov.“ si pisal, da name-rava učitelj, ki službuje že petnajsto leto, iti k sodnji prakticirati; sodim, da si mislil mene;*) zadel si jo — že 3 dni prakticiram. Povem Ti pa še nekatere tovariše, ki gredo, oziroma že prakticirajo pri sodnji. Ti so gg.**) učitelj F. J. iz C.; nadučitelj J. K. iz P.; učitelj A. S. iz P.; učitelj A. S. iz Št. V.; učitelj K. M. iz I.; nadučitelj J. R. iz K.; učitelj A. G. iz P. Koliko jih je še po Dolenjskem in Gorenjskem, ne vem, pa saj zadostuje to število.***)

Dalje omenim, da se glede avancementa pri sodnji motiš, kajti učitelju-maturantu ni odprta pot v IX. temveč celo v VIII. plač. razred.

Vprašal boš, zakaj grem? No — v 14 letih sem dosegel 540 gld. vkljub vsem pohvaljenim pismom in laskavim priznanjem od gospoda okr. šol. nadzornika,

*) Ne; ta je g. K. M. iz G. *Uredn.*

**) Imena imamo na razpolago. *Uredn.*

***) Te posledice neznošnih naših gmotnih razmer so sicer žalosten pojav za bodočnost našega naroda, vendar, ker je vsakdo sam sebi in svoji družini najbližji, zato odobrujemo popolnoma te odločne korake za vsakdanji kruh imenovanih učiteljev. Če se pa ti tovariši, ki imajo po večini že čez 15 službenih let, niso zbalih teh korakov, tembolj moramo priporočati prestop k sodnji mlajšim tovarišem, sosebno onim, ki službujejo v krajih, kjer so okrajne sodnije, oziroma tudi onim, ki bivajo v bližini okrajnih sodnij. Učiteljskim kandidatom pa svetujemo kar naravnost, da gredo po prebiti maturi k sodnji, ali pa kam drugam, ker se povsod laglje in bolje živi, kakor pa pri učiteljstvu. Le učiteljevojaké opozarjamo, da bi v slučaju, če izstopijo izmed učiteljstva, morali za tri leta k vojakom. (Vojnega zakonika § 25., zadnji odstavek.) *Uredn.*

oziroma okr. šol. sveta. Po odbitku izdatkov za stanovanje, drva in deklo mi ostane mesečno 25 gld., in s tem naj redim 5 glav, oblačim, obuvam, kupujem knjige in časopise za nadaljnjo izobrazbo, podpiram društva itd.; kdor to zmore, naj bo „finančni minister.“ — Naravno, da si moram iskati postranskih zaslužkov; hvala Bogu, da so, sicer bi družina in jaz „standesgemäss“ stradali. Vsled postranskih ur — narastlo mi je število učnih ur tedensko na 43–45, a v teh urah niso še vštete one, koje rabim za preparacijo in popravljanje nalog.

Zgodi se večkrat, da grem v jutro od doma, a pridem šele po 8. uri zvečer domov; kosilo mi prinese dekla v šolo, ker nimam toliko časa, da bi utegnil sam domov. Ako bi tako življenje nekaj let trpelo, sem uničen in pokopan; kajti po 8 do 10 ur na dan poučevati ni „Lebens“-ampak „Todeselixir“. Tu je aut aut: ali postranske zasluzke in se ugonobiti — ali pa ne postranskih zaslužkov pa — stradati; oboje vodi do gotovega telesnega propada — in zato odstavim kruh, ki mi v bližnji bodočnosti kaže — grob! — Vrh vsega pa še odgovornost za lenobo in nezmožnost drugih.

Tako, dragi prijatelj — stoje naše akcije — in zato se poslavljamo od šole; šlo bo še mnogo drugih in pomanjkanje bo trpelo in se večalo toliko časa, dokler ne bo vsaka učiteljska služba toliko nesla, da bodo učitelj in družina zamogli pošteno živeti — a brez postranskih dohodkov. Vsaka služba mora nesti toliko, da živim sebe in družino, če ne — ni vredna piškavega oreha. Kadar se bo to zgodilo, potem se smemo nadejati dobrega učiteljskega naraščaja, potem smemo upati, da vstopi marsikateri v naše vrste, posvečujú svoje zmožnosti jedino le šoli in mladini; a prej mu odvzemite skrb za vsakdanji kruh. Obstanek mu mora biti zajamčen, potem bo šlo, sicer ne. — Bog s Tabo! Pozdrav Tvojcem!

Tvoj prijatelj **L. F. F.**

— Take so torej razmere učiteljev na Kranjskem koncem razsvetljenega XIX. veka!*) Poslanci naši, ob dvanajsti uri Vam kličemo: **Morituri vos salutant!**

*) P. i. čitatelje opozarjamo na „Listek upravnikov“, v katerem se tudi v najlepši luči kaže „sijajno gmotno stanje“ ljudskega učiteljstva. *Uredn.*

O naši stanovski organizaciji.

(Govoril na XXIX. občnem zboru „Slov. učit. društva“ dne 28. grudnia 1897

E. Gangl.)

(Konec.)

Gospoda moja, če pogledamo danes v vrste človeštva, vidimo, kako se vse giblje, kako vse živi! Vsi stanovi teže po izboljšanju svojega gmotnega stanja in se poslužujejo v dosego svojih namenov in zahtev vseh dopustnih in često tudi nedopustnih sredstev. Igra se dandanes na velikem prizorišču velika igra, v kateri nastopa, raste v moči in pada, zmaguje in podlega zdaj ta, zdaj oni izmed vesoljnega človeštva. Spominjam se besed, ki jih je zapisal „Tovariš“ l. 1896. na 221. strani: „Kdor je poklican, da deluje v javnosti, ta mora paziti pred vsem, da ne zaostane za tekom časa, v katerem živi, da paralelizuje svoje razmere in potrebe z razmerami in potrebami dobe, v kateri mu je delovati: on mora napredovati vsestranski, napredovati v svoji nabrazbi, t. j. duševno, napredovati v svojem gmotnem položaju, t. j. materijelno.“

In resnično je tako! A poglejmo sedaj sami sebe. Govoril sem doslej o vsem, kar je doseglo naše učiteljstvo do danes zase in za ljudsko šolstvo sploh. Vprašati se pa moramo, gospoda moja, ali bo mogoče tako delovanje tudi v bodoče? Ali nam bo mogoče ob tem, kar imamo danes in ob tem, kar nam bodo privrgli, živeti v teh časih, ko je prikipele do viška teženje po samosvojesti, po oprostivni iz jarma bede in služabništva, po zasluženem plačilu, ki omogoči človeku živiti sebe in — če jo ima — družino svojo — ali nam bo mogoče, da vstrajamo v bodočnosti? Ali je mogoče, da ne zaostanemo za napredovanjem drugih stanov, ako nimamo sredstev za to? Mislím, da, gospoda moja, in prepričan sem, da mislite tudi vi tako. V tem težkem položaju si pomagamo sami, kolikor si pač moremo pomagati. A ta pomoč ne more trajati večno, ker se končno izrabi tudi največja žilavost, in ob samem navdušenju za stvar, za katero se razvnamamo vsi — za duševni napredek našega naroda, za srčno blaženje njegovo — ob samem tem navdušenju ne more živeti nihče! Cena bi bila sicer taka hrana, a nemogoča je. Če se nas torej ne podpre tako, kakor je utemeljena naša potreba, bo resnično naš stan brez bodočnosti, kakor govore one besede, stan, ki ne more zadostiti potrebam, katere mu stavi napredujoče človeštvo. Znano je namreč vsem, da nimamo mladega naraščaja. Stari učitelji odmirajo, a žalostna resnica je, da odmirajo tudi učitelji v moški dobi, v najlepših letih, ko bi delovali lahko še dolgo vrsto let, če bi živeli v drugačih materijelnih razmerah, nego je to v resnici dandanes. Ne čudimo se sami, čudijo se tudi neučitelji, kako je še mogoče, da živimo, da žive zlasti oni, ki imajo ženo in otroke. Znani so slučajji, da šola in vzgaja učitelj s 450 gld. letne plače po več otrok v mestu, a doma živi še sam z ostalo družino. Kako je to mogoče? Pač samo na ta način, da si nalaga oče preveč dela, da ne stradajo on in žena in deca, da izrablja telesne in duševne moči do skrajnosti, da mora prezgodaj leči v grob in ostaviti svoje v tem bednem življenju.

Takim osirotelim rodbinam priskoči na pomoč „Vdovsko učit. društvo“, ki si ga je ustanovilo naše učiteljstvo ter nabralo s pritrganjem uborne plače velik kapital nad

50000 gld. Iz tega kapitala zajemajo vdova in otroci izdatno podporo, da jim ni treba beračiti kruha in obleke. To društvo je pač najlepši znak zdrave naše organizacije, to društvo je plemeniti čin medsebojnega prijateljstva in ljubezni, to je naš ponos, ki nam dela čast tudi v neinteresovanih krogih.

Kaj pa bo, gospoda moja, če bo šlo leto za letom tako, kakor se je zgodilo to zadnji dve leti, da se odtegne skoro sleharni učiteljski kandidat po dovršeni maturi učiteljskemu stanu? Priznati moramo, da imajo prav, saj dobe povsod, kamor se obrnejo, boljši in lažji kruh, nego bi se jim rezal med nami. A kaj bo z našim stanom, če ne pride nihče na izpraznjena mesta? Ali ni to najglasnejši in najjasnejši govor, ki veli, da je treba resno misliti na izboljšanje našega gmotnega stanja, ker bodo ostale končno naše šole brez učiteljev?!

Pa recimo, da ostane vendar kdo pri tem, za kar se je odločil. Večina učiteljev je kmetiškega rodu. Le z velikim naporom, ob bedi in postranskih poslih so se izšolali in ko dovršijo pripravnico, nimajo drugega v rokah nego samo zrelostno izpričevalo. To mu pač pomaga, da ga nastavijo kam, a ne pomore mu, da bi si mogel ž njim nabaviti najpotrebnejših reči, ki jih rabi zlasti učitelj, katerega pošljejo na jednorazrednico. Znan mi je slučaj, da je bil imenovan tak siromak brez vsake podpore učiteljem na šolo, kjer je imel tudi prsto stanovanje. In prišel je s kovčgom v roki in z nekoliko zakrpanim perilom v njem na svoje mesto. Nadučitelj mu pokaže sobo, ki mu je bila odločena za stanovanje. Ali soba je imela tla in strop in štiri prazne stene z okni in vrati — drugega nič. Kaj mu pomaga tako stanovanje? V žepu nič — v sobi nič, to je žalostno! Kovčeg je postavil pokonci, sedel nanj, podprl z rokami melanholično glavo in gledal skozi okno venkaj v živi svet ter si mislil, kako je pač drugače onim, ki lepo dobro večerjajo ter polože trudne kosti svojega rojstva na mehko posteljo k sladkemu počitku. —

To je prav žalosten pričetek učiteljevanja, ki zagreni lahko mlademu človeku vse veselje do stanu.

Takim nesrečnikom bi se pomagalo lahko, ko bi imeli svojo učiteljsko denarno zadrugo, katere ustanovitev je izprožil, če se ne motim, tovariš Jaklič iz Dobropolj v 8. številki lanskega „Tovariša“. Pa ni samo ta vzrok, ki utemeljuje potrebo take denarne zadruge. Jaklič piše v onem članku: „Saj veste, kako je ob boleznih, selitvi i. t. d. Koliko pa jih je, ki bi rekli: jaz imam za tak slučaj denar v žepu.“ Treba bo vsekakor misliti prihodnjemu odboru „Slov. učit. društva“, ki bo voljen danes, kako bi se obistinila ta misel, ki bo zopet napredek v naši organizaciji, in katere uresničenje bo v veliko korist in podporo našemu učiteljstvu.

Če se ustanovi ta denarna zadruga, si bo pridobilo naše „Slov. učit. društvo“ jedno zaslugo več za našo organizacijo. Iz tega društva je zraslo do danes „društvo za zgradbo našega konvikta“, in v njem se je porodila „Cesar Franc Jožefova ustanova“. Obe podjetji se razvijata lepo, kar je zopet krasno izpričevalo o naši solidarnosti in organizaciji. Kakor se čuje, in kakor kažejo tudi dejanja, nam bode odpovedal jeden del našega telesa ob teh dveh plemenitih in dobrodelnih podjetjih svojo podporo, na katero smo računali zanesljivo in smo bili prepričani, da se ne bodo maščevali v našem stanu zbujeni sovražniki tako, da bodo nasprotovali tako važnima napravama, ki sta eminentno humanitarnega značaja. Motili smo se!

Toda — dasi nam je žal — vendar ne obupavamo. Oni, ki so si pritrjavali doslej od ust, bodo delali takisto in še z večjo požrtvovalnostjo v bodoče. Saj če se ozre učitelj na ljubo dete svoje, ki se ozira plamenečih, živih oči tako zaupno nanj, takrat — mislim — mu zatrepeče srce v skrbeh za to drobno stvarco, in oče stori vse, da omogoči ljubljencu svojemu dobro vzgojo, da ga izšola ter mu tako pomaga do lepše in boljše bodočnosti. Pa tudi mi, ki nismo očetje in ki morda tudi ne bomo, ki pa čutimo in umejemo skrb ljubečih src, hočemo — dasi ne bomo uživali sami koristi — pripomoči po svoje k uresničenju človekoljubnih podjetij. Tako bomo dosegli s pomočjo božjo in s svojih prijateljev in prijateljic podporo končno to, kar želimo vsi.

Letos se bomo že prepričali, koliko koristi bomo imeli od gospodarskega programa, ki nam ga je sestavil in oživotvoril tovariš Dimnik. Ta gospodarski program, kakoršnega imajo tudi učitelji v drugih mestih, kakor n. pr. na Dunaju in v Pragi, nam bo nadomestil v presežni meri to, kar izgubimo pri onih, ki nam bodo odrekli podporo.

Končno še nekaj!

Pri raznih občnih zborih našega društva se je že razpravljalo o ustanovitvi deželnega učiteljskega društva. To vprašanje smo razreševali že večkrat, a nismo mogli priti do končnih sklepov. V zadnjem času sem razmišljal to stvar tudi jaz in sem dospel do zaključka, da nam prav za prav ni treba ustanavljati takega društva, ker ga že imamo v „Slov. učit. društvu.“ Če prečitamo pazno društvena pravila, prevedimo precej, da je resnična moja trditev. § 1. pravi: Namen društva je: duševno podpirati slovensko ljudsko šolstvo. Ta svoj namen dosega društvo s tem, kar nam pravi § 3.: a) prireja javna predavanja in koncerte ter sklicuje shode, pri katerih se razpravlja in sklepa o vzgoji in pouku šolske mladine, kakor tudi o dolžnostih in pravicah učiteljstva; b) pošilja v tem zmislu peticije in resolucije višjim oblastvom, v to svrhu c) izdava svoje glasilo, knjige in tiskovine . . . i. t. d. Kolikor si domišljam, je izpolnovalo naše društvo to svojo obsežno nalogo vedno zvesto in natančno ter je opravljalo na ta način isti posel, kakor bi ga opravljalo deželno učit. društvo. Naše društvo ni lokalno društvo, ampak združuje v sebi skoro vse kranjsko učiteljstvo, vsa okrajna učiteljska društva, ki so naročena na društveno glasilo — torej je faktično že deželno učiteljsko društvo. Da je to res, se je pokazalo zlasti letos, ko je sestavil društveni odbor spomenico o uredbi naših plač, jo predložil deželnemu odboru ter storil tudi druge potrebne korake, da pribori količkaj izboljšanja našemu gmotnemu stanju. Česar pa še ni mogel storiti doslej, to bo storil odbor, ki mu boste, gospoda moja, poverili danes društveno vodstvo. Tudi svoje glasilo ima društvo, glasilo, ki vrlo zastopa naše koristi in ki se je ojačilo do danes toliko, da bo začelo — v dosego popolne naše organizacije — izhajati z novim letom po trikrat na mesec. In prepričan sem, da bo delovalo društvo, tako tudi v bodoče, saj izročite njega vodstvo vedno rokam onih tovarišev, katerim zaupate. Če bi pa ti, ki jih volite, gospoda moja, ne izvrševali svojih dolžnosti, temu se odpomore lahko!

Dovolite, gospoda moja, da vam izrečem k sklepu še poslednjo svojo misel. Pri letošnjem zasedanju deželnega zbora kranjskega pride v razpravo tudi regulacija naših plač. Kolikor nam svedočijo informacije, se ne bodo

uredile naše plače tako, kakor jih kaže naša spomenica, ker pravijo, da nima dežela za to potrebnih denarnih sredstev. Znamenja torej kažejo, da ne bomo smeli še mirovati, temveč delati bomo morali toliko časa z vso vstrajnostjo in odločnostjo, da dosežemo to, kar nam gre. Saj več tudi ne zahtevamo. Mislim torej, da ne bo drugače, kakor da napravimo v Ljubljani tekom prihodnjega leta vseučiteljski shod, kakor so ga priredili štajerski tovariši dne 26. velikega travna 1896. l. v Gradcu. Tu bomo še enkrat razkrili svoje težnje, želje in potrebe ter se bomo pomenili javno, kako nam je postopati v bodoče v dosego svojih pravic. O tej stvari imam razne nazore in misli, ki jih pa razkrijem o svojem času.

Želim samo, da bi ostali vsi, kolikor nas jedini želja in teženje po vsestranskem napredku in izboljšanju našega stanu in šolstva, zvesti v pravi kolegijalnosti, da bi se shajali večkrat k posvetovanjem in prijateljskim razgovorom ter tako krepili med seboj krepko vez čistega prijateljstva. Nujna potreba se mi torej zdi, da si omislimo v Ljubljani posebno društveno sobo, ki bo odprta in dostopna vedno vsem, ki so dobre volje! Dostikrat pride tovariš s kmetov v mesto, a ne ve, kje dobi koga, da bi se pogovoril z njim. Tako bo drugače potem tudi na to stran.

Razvideli ste torej, gospoda moja, da smo organizovani slovenski učitelji dobro, da smo storili v teh letih, kar delujemo v blagor slovenski domovini, veliko. A v sebi čutimo moč, ki nas bo jačila in vodila tudi v bodočih dneh. Bog pa naj blagoslovi delo našega uma in sreca! (Glasno in dolgotrajno ploskanje.)

Stavim v razpravo te-le resolucije, ki se mi zde važne tudi za bodoče čase:

1. „Slov. učit. društvo“ je sklenilo na svojem občnem zboru dne 28. grudna 1897, da pripoznava potrebo vseučiteljskega shoda, ki se naj vrši tekom leta 1898. in za katerega uresničenje naj poskrbi na tem občnem zboru voljeni društveni odbor. (Sprejeto.)

2. „Slov. učit. društvo“ je faktično deželno učiteljsko društvo, ker zastopa vsestranske koristi vsega kranjskega učiteljstva. (Sprejeto.)

3. Društvenemu odboru se naroča, da poskrbi kolikor mogoče hitro društveno sobo ter naj stopi v ta namen v dogovor in zvezo z „Vdovskim učiteljskim društvom“, z „Narodno šolo“ ter z „Društvom za zgradbo učiteljskega konvikta.“ (Sprejeto.)

4. Društvenemu odboru se naroča, da začne razmišljati o ustanovitvi učiteljske denarne zadrage ter naj stori vse potrebno, da se uresniči to podjetje. (Sprejeto.)

5. Društvenemu odboru se naroča, da poroča o vsem tem na prihodnjem občnem zboru, če pa čuti potrebo, naj skliče izredni občni zbor. (Sprejeto.)

XXIX. občni zbor „Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“.

(Dalje.)

2. Poročilo tajnikovo.

(Poročevalec E. Gangl.)

Slavni zbor! Ker je že tako stara navada, ste se sešli danes k občnemu zboru, da vam poročamo, kako smo se izkazali vrednega onega zaupanja, ki ste nam ga dali s tem, da ste nas volili na lanskem občnem zboru, ki se je vršil dne 29. grudna l. 1896. na

tem mestu, v odbor „Slov. učit. društva“. To delovanje vam je že prav za prav znano, ker ga ni prikrival odbor, temveč je objavljaj svoje sklepe in ukrepe v društvenem glasilu „Učit. Tovarišu“. Ali ker že mora biti tako, vam razvijem danes še celotno sliko o tem poslovanju, da izrečete potem svojo sodbo. Na lanskem občnem zboru so bili voljeni v odbor, ki se je sestavil v prvi odborovi seji, katera se je vršila še isti dan, ti-le društveniki: predsednik Frančišek Gabršek, podpredsednik Anton Razinger, tajnik in knjižničar Engelbert Gangl, blagajničar Frančišek Črnagoj, urednik Jakob Dimnik in odborniki Luka Jelenc, Ivan Krulec, Lovro Letnar in Janko Likar, pregledovalcem računov gđčni Minka Marout in Agneza Zupan ter g. Maks Josin. Društveni odbor je imel tekom preteklega leta 8 sej in sicer I. dne 29. grudna, II. 19. prosinca, III. 25. prosinca, IV. 29. mal. travna, V. 19. vel. travna, VI. 7. vinotoka, VII. 14. vinotoka in VIII. 18. listopada. Ker se je odpovedal g. Fr. Gabršek iz raznih vzrokov predsedništvu, je bil voljen društvenim predsednikom v III. odborovi seji g. Janko Likar. Odbor je priredil tri društvene večere in sicer dne 16. sušca, 6. listopada in 27. grudna; prvi društveni večer je bil na čast odhajajočemu dolgoletnemu jako delavnemu členu g. F. Stegnarju. Pri teh društvenih večerih so sodelovali iz posebne prijaznosti in naklonjenosti do slovenskega učiteljstva slavni kvartet „Ilirija“, slavni tamburaški zbor telovadnega društva „Sokol“ ter slavni pevski zbor „Slavca“, za kar bodi izrečena tudi na tem mestu vsem najiskrenejša zahvala.

Lanski občni zbor je sklenil, da se poveča oblika društvenemu glasilu „Učit. Tovarišu“. Ker je pa sklenil, da se mora to zgoditi že s 1. prosincem 1897., se to ni zgodilo zaradi prekratkega časa in tiskarskih zaprek, zgodi se pa s 1. prosincem 1898., ko ne bo začel izhajati „Učit. Tovariš“ le v povečani obliki, temveč ne kot doslej le dvakrat nego po trikrat na mesec.

Odbor je razpravljaj tudi vprašanje o ustanovitvi deželnega učiteljskega društva ter je v ta namen naprosil gg. Jelenca in Letnarja, da sestavita pravila.

Kmalu je pa začel misliti odbor na najvažnejšo nalogo, ki jo je hotel izvršiti v prid našega učiteljstva — na sestavo spomenice deželnemu odboru o uredbi učiteljskih plač. V ta namen je sklenil, da pomnoži število svojih členov ter je naprosil gg. Al. Kcelja, Avg. Kleča, Jož. Janovskega in J. Režka, da naj izvole prisostovati dotičnim sejam. Imenovani tovariši so prevzeli dragevolje povabilo odborovo, so prihajali k sejam ter pripomogli s svojimi nasveti in izkušnjami, da je mogel končati odbor pravočasno prevzeto nalogo. Za njih sodelovanje jim bodi izrečena najtoplejša zahvala.

Z veseljem je pozdravilo naše učiteljstvo spomenico, ki se poteza toli odločno za izboljšanje njegovega gmotnega stanja — a ne vse učiteljstvo. Pri sestavljanju spomenice se je opiral odbor na razne podatke o učiteljskih plačah, ki si jih je omislil ne z najmanjšim trudom iz vseh avstrijskih kronovin, potem se je opiral na sklepe „Zaveze slov. učit. društev“, na zakone in ukaze o ljudskem šolstvu na Kranjskem, na svojo izkustvo ter na fakične potrebe in razmere, s katerimi je moral računati ob izvršitvi težke te naloge.

Za svoje delo je žel in žanje še danes odločen odpor izmet vrst svojih stanovskih tovarišic, kateri odpor je postal toliko resnejši, ker nam preti, da se razdelimo v dva tabora, kar bo seveda le v škodo naši skupni stvari, so-

sebno v teh časih, ko se druží vse, kar je bilo razdruženo, da ne podleže v viharju, ki besni med vsem človeštvom, v viharju, ki ga je zbudila najskrajnejša potreba uredbe in izboljšanja socijalnih razmer in materialnega stanja.

Odbor „Slov. učit. društva“ ima ob tem čisto in mirno vest, saj so mu znane razmere kranjskega učiteljstva; zlasti kranjskih učiteljev, katerega zastopniki, ki bodo drugo leto ali kdaj pozneje v odboru „Slov. učit. društva“, bodo delovali — ne da bi se hoteli okoristiti na škodo svojih koleginj — toliko časa k popolni in pravični uredbi gmotnega našega stanja, dokler ne zadovolje popolnoma vsega učiteljstva. Saj ni zapisano nikjer, da je ta prva spomenica tudi poslednja svoje vrste, a v današnjih razmerah ne more in ne sme biti drugače.

Za nje uveljavljenje je napravil odbor še nadaljnje potrebne korake, katere bo gotovo nadaljeval novo izvoljeni odbor in to — tako upamo zanesljivo — z jednako povoljnimi uspehi.

V tem je začel odbor delati priprave za odkritje spominske plošče ustanovitelju in voditelju „Slov. učit. društva“, velezaslužnemu slovenskemu pedagogu, pisatelju in pesniku Andreju Praprotniku, ki se je vršila dne 11. mal. srpana v njegovem rojstnem kraju, v Podbrezju na Gorenjskem.

S to prekrasno slavnostjo, ki se je je udeležilo naše učiteljstvo v mnogobrojnem številu, je izvršilo „Slov. učit. društvo“ sveto dolžnost, da izkaže poslednjo čast najvzornejšemu slovenskemu učitelju. Na tem mestu bodi izrečena topla zahvala vsem in vsakemu, ki so pripomogli količkaj, da je uspela slavnost tako sijajno!

Glede Ebenhochovega šolskega predloga je sklenil odbor, da izda protest skupno z vsemi kranjskimi učit. društvi. Obrnil se je do vseh okr. učit. društev s pismom, a ker še ni dobil vseh odgovorov, zatorej še ni stopil z izjavo v javnost. Sicer je pa govoril „Učit. Tovariš“ o tem dokaj obsežno in odločno.

Ko je praznoval vrli češki rodoljub in posebni prijatelj Slovencev in slov. učiteljstva, velerodni gospod Jan Lego štiridesetletnico svojega češko-slovenskega vzajemnega delovanja, mu je častital odbor ter prejel za častitko toplo zahvalno pismo.

Črnomeljsko učit. društvo je odkrilo dne 8. kimovca na Vinici spominsko ploščo belokranjskemu rojaku, vrlemu slov. učitelju, pesniku in pisatelju Ivanu Tomšiču. K tej slavnosti je poslalo „Slov. učit. društvo“ svoje zastopnike, takisto k slavnosti blagoslovljenja zastave pevskega društva „Ljubljane“ ter k slavnosti prepeljave zemeljskih ostankov velikega učenjaka in rojaka, Jerneja Kopitarja.

V poslednjem času pa je začel odbor razmišljati, kako bi proslavil prihodnje leto dostojno petdesetletnico plodonosnega, občekoristnega delovanja Njegovega Veličanstva presvetlega cesarja Frančiška Jožefa I. Doslej je sklenil le toliko, da se vrši to praznovanje o X. skupščini „Zaveze slov. učit. društev“, ki se vrši prihodnje leto v Ljubljani. Da se pa izvrši ta slavnost v čast slovenskemu učiteljstvu, zatorej je naprosil odbor, da ga naj blagohotno podpirajo pri tem delu tovariši Jož. Maier, Al. Kcelj, J. Režek, Jak. Furlan in Avg. Kleč, ki so sprejeli radostno to povabilo. Za danes še ne morem javiti pozitivnih sklepov, a prihodnji odbor čaka v tem veliko in hvaležno delo.

Tako sem očrtal slavnemu zboru delovanje društveno v preteklem letu. Sklenem z željo, da bi se ne podrl steber, na katerem sloni našega društva napredek in razvitek — medsebojno prijateljstvo in prava kolegijalnost. Spoznavajmo se, cenimo se in podpirajmo se!

(Sprejeto.)

(Dalje prih.)

III. občni zbor „Društva za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani“.

(Konec.)

2. Blagajnikovo poročilo.

(Poročevalec J. Dimnik.)

Slavni zbor! Danes završuje naše društvo tretje leto svojega obstanka. Ko smo pred tremi leti ustanovljali to društvo, takrat je marsikdo majal z glavo, marsikdo, ki je danes unet za društvo z vso dušo svojo, je bil pred tremi leti neveren Tomaž, in pisalo se je od strani učiteljstva celo po časopisih, češ, za tako podjetje je treba denarja in zopet denarja. In danes, gospoda moja, ko stojimo ob zaključku tretjega društvenega leta, so izginili vsi taki predsodki in lahko povdarjam, da ga ni med nami, ki ne odobrava te ideje, ampak sleherni izmed nas deluje z veseljem za konvikt, bodisi tako ali tako, jeden manj, drugi zopet bolj, kakor mu je že dana prilika ali v kakoršnih razmerah živi. Ni pa namen našega društva, da bi si zgradili konvikt ob svojih žuljih; ne, tega nihče ne zahteva, saj to tudi mogoče ni. Ako plača vsakdo izmed nas predpisani letni prispevek 2 K, storil je v popolni meri svojo dolžnost.

Slovenski učitelji smo zvesti sinovi svojega naroda, delujemo zanj ter žrtvujemo za njega otroke — za njega bodočnost vse svoje dušne in telesne sile. Zato je pa sveta dolžnost našega naroda, da nas v naših blagih namenih podpira. Našega naroda dolžnost je tudi, da nam pomore k zgradbi konvikta. Seveda sam od sebe nam pa nihče ne bo ponujal podpore, če se sami ne bomo brigali zanjo. Stopiti moramo sami med narod ter iskati med njim prijateljev in podpornikov. Vse take okoliščine je odbor našega društva uvaževal ter premišljal, kako bi se na lep in dostojen način pridobila našemu društvu gmotna podpora. V ta namen je pozivljajal posamezna okrajna učiteljska društva, da prirejajo veselice na korist konviktu in pri raznih prilikah nabirajo prostovoljne darove. V ta namen je imenoval odbor tudi v raznih krajih svoje poverjenike ter jim poslal nalašč za to prirejane nabiralne pole in v ta namen je ustanovil odbor tudi krajevarsko podružnico ter dal prirediti knjižice s krajevarskimi in petkrajcarskimi znamkami. To je prizadajalo društvu primeroma precej znatne stroške. Vendar ta izdatek ni zavržen, ampak bo donašal društvu gotovo visoke obresti — ako stori vsakdo izmed nas svojo stanovsko dolžnost! Na nas je torej, dragi tovariši, da stopimo s temi knjižicami med narod in si prizadevamo, da jih čimpreje razpečamo. Seveda, v ta namen pa ne sme knjižica ležati doma v zaprti miznici, ampak nositi jo je treba vedno s seboj, da ne zamudimo nobene, tudi najmanjše prilike, pri kateri bi se dal pridobiti kak vinar ali krona za naš konvikt. Krajevarska knjižica bodi sleharnemu učitelju in učiteljici nekaj „vademecum“, ki nam daje pri vsaki priliki misliti in spominjati se naših sirot.

Odboru prirejanje veselice, nabiralne pole, poverjeniki in krajevarske knjižice še niso zadostovale; šel je dalje ter sestavil za slovensko učiteljstvo v korist konviktu nekaj gospodarski program, ki je bil priobčen v „Učit. Tovarišu“. Gospoda moja, v izvrševanje tega programa v korist konviktu je pa treba še manj dela in še manj truda, kakor pa z nabiranjem. V ta namen nam je treba le stanovske zavesti in trdne organizacije. Ni še dolgo temu, kar obstoji naš gospodarski program in tudi nisem še pri vseh tvrdkah pobiral obljubljenih odstotkov; bil sem samo pri dveh tvrdkah našega programa. Dne 23. t. m. mi je izročil g. Josip Petrič tretjino dobička od šolskih zvezkov v prid konviktu ter mi naštel v roke gotovih 440 kron. Dolžnost naša je, da tega gospoda podpiramo ter na vsej črti vpeljemo njegove šolske zvezke v prid konviktu. Te besede veljajo posebno tovarišem z Dolenjskega, posebno onim iz krškega, črnomeljskega in novomeškega okraja! Isti dan sem bil tudi pri tvrdki Fr. Ksav. Souvanovi. Tu se mi je izkazalo, da je učiteljstvo kupilo tamkaj manufakturnega blaga v enem četrtletju za 549-98 gld.; od tega iztržka mi je gdč. blagajničarica odštela 5% za konvikt, kar je znašalo 55 kron. Gospoda moja, povejte mi, ali jih je kdo kaj občutil? Ali katerega bolé te krone, ki jih je dobil konvikt? Teh 495 kron nam je prinesla naša stanovska organizacija na gospodarskem polju in ta organizacija, če se je bomo vestno in resno poprijeli, nam bo donašala na leto lahko par tisočakov. Torej, tovariši in tovarišice, le „svoji k svojim“! Povdarjati pa moram, da se je treba, izvzemši pri gosp. Petriču in pri g. Milicu, pri vseh drugih naših trgovcih javiti ter zahtevati, da se iztržek zabilježi v posebno knjigo za konvikt. Omenim to zaradi tega še jedenkrat, ker mi je gdč. blagajničarica pri g. Souvanu pravila, da mnogi tega ne storé. Toliko torej na to stran.

Zdaj pa preidem k svoji pravi nalogi, k blagajnikovemu poročilu.

Vseh dohodkov je bilo letos 2144-52 K, stroškov pa 423-38 K, dočim smo imeli stroškov lani in predlanskem okroglih 100 K. Da so letos stroški narastli, sem povedal že zgoraj. Prouzročile so namreč te stroške nabiralne pole, krajevarske knjižice in precejšnjo svoto je vzela tudi poština za razpošiljevanje nabiralnih pol in krajevarskih knjižic. Kakor sem pa že povdarjal zgoraj, se bodo ti stroški gotovo bogato obrestovali ter nesli društvu veliko koristi.

V vseh treh letih smo imeli dohodkov 6045-56 K. V tem je všteta tudi delnica I. „Narodnega doma“ v Novem mestu v vrednosti 100 K, katero je društvu podaril g. E. Gangl. 2000 K je naloženih v mestni hranilnici na knjižici št. 8791 in 3300 K pa na knjižici št. 16999. Ostanek je pa še naložen v blagajnici. Ker so bili računi sklenjeni že 20. grudnia, zato v skupni vsoti ni še všteti 495 K, ki sem jih prejel pri gg. Petriču in Souvanu. S tem in še z nekim drugim prispevkom 7-20 K znašajo torej danes vsi dohodki 6546-76 K. V tej svoti pa niso vštete še obresti, ki znašajo tudi nad 200 K.

Znabiti utegne tudi koga zanimati, za koliko smo napredovali v posameznih letih. V I. društvenem letu smo imeli dohodkov 1800-30 K; v tej vsoti je pa všteti tudi 452-26 K, katere smo nabrali za časa osnivanja društva. V II. letu smo zbrali 2099-74 K in v III. društvenem letu pa 2646-72 K. V drugem letu smo nabrali več kakor v prvem letu 299-44 K in v 3. letu smo pa na-

brali več kakor v 2. letu 546-98 K ali za 846-42 K več kakor v prvem letu.

Iz teh številke je razvidno, da društvo vidno napreduje. Kot „liberalec“ sem zapisal na čelo društvene blagajniške knjige kot društveno geslo A. M. Slomška besede: „Brez božje pomoči je vse naše prizadevanje brezuspešno“. Številke, ki nam izkazujejo viden napredek v našem društvu, nam pričajo, da počiva blagoslov božji nad njim. Dal Bog, da bi rosil blagoslov božji na društvo tudi v bodoče!

(Sprejeto.)

3. Volitev odbora.

Izvoljen je bil jednoglasno zopet stari odbor in sicer gg.: Andrej Žumer, predsednik; Frančišek Gabršek, I. podpredsednik; Jožef Cepuder, II. podpredsednik; Juraj Režek, tajnik; Jakob Dimnik, blagajnik; Frančišek Črnagoj, Engelbert Gangl, Jakob Furlan in Janko Likar, odborniki.

Pregledovalcem računov so bili izbrani gg.: Anton Javoršek, Maks Josin in Ivan Krulec.

Književnost in umetnost.

Kaiser Franz Josef I. Von Joh. Emmer. V zalogi C. Daberkowi na Dunaju. Tega patrijotiskega dela je izšlo 8 snopičev, v katerih se opisuje družinsko življenje v cesarski hiši, starši Nj. Veličanstva, nepozabni nadvojvoda Frančišek Karol in mlada leta cesarjeva. Cena posameznim snopičem je 30 kr. Zelo pripravna knjiga za šole in okr. učit. knjižnice.

II. koncert „Glasbene Matice“ dne 12. prosinca se je izvršil ob jako lepi in obilni udeležbi občinstva zopet na čast našemu glasbenemu zavodu in v ponos slovenskemu narodu. Proizvajale so se tri klasiške in težke skladbe in sicer: I. Ludwig van Beethoven: Simfonija „Eroica“ za veliki orkester. II. Camille Saint-Saëns: Koncert za cello z orkerstrom. III. Karel Bendl: Sveti večer, narodna povest v dveh delih za soli, osmeroglasen mešan zbor in veliki orkester. Ne bomo koncerta podrobno ocenjevali, omenimo samo, da so se vse tri točke izvajale prav mojstrski v veliko zadovoljnost občinstva, v čast solistom in zboru ter v ponos koncertnemu vodji g. Jos. Čerinu, ki je kot tak pokazal zopet svojo veliko nadarjenost in spretnost. Kakor g. M. Hubad, tako je tudi g. Čerin velik glasbeni umetnik, in dolžnost našega naroda bodi, da svoje umetnike podpira in jih pridriži v domovini. To bi zdatno povzdignilo ugled in veljavo našega naroda, če bi pri velikih koncertih, operah itd. nastopali zgolj domači umetniki, kakor delajo naši vrli severni bratje Čehi. Ti naj bodo naš vzor!

„Slovanski Svet“ izhaja v 10. in 25. dan vsakega meseca, in sicer na 16 straneh. Stoji za vse leto 5 gld.; za učitelje in učiteljice za vse leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. Naroča se na Dunaju, IX., Eisengasse 13.

Naznanilo. Na razpolago imamo štiri hrvaške, več čeških, dva srbska in en poljski šolski list. Kdor razume te jezike, mu lahko postrežemo s temi listi — seveda s pogojem, da nam nabira iz teh listov primerne novice za „Vestnik“ v našem listu.

„Savinjski glasovi“ se glasi zbirka mičnih pesmi, katere je uglasbil g. Karol Brvar, mestni orglar v Celju. Zvezek, ki stane 60 kr., obsega tri moške in tri mešane zборе. — Ob enem tukaj priporočamo orglavcem dovršeno in mojstersko „Fantazijo“ z vpleteno zahvalno pesmijo za orgle od Ign. Hladnika v Novem mestu. Stane 80 kr.

„Slovenska Matica“. Ta naš prvi slovstveni zavod leto za letom vidno napreduje. Letos dobe društveniki

po sedem krasnih knjig in sicer: 1. Letopis za leto 1897.; uredil prof. A. Bartel. 2. dr. K. Glaser: Zgodovina slovenskega slovstva. III. del. 2. zvezek. 3. dr. K. Štrekelj: Slovenske narodne pesmi. III. snopič. 4. S. Rutar: Trst in Istra. II. del. 5. Zabavne knjižnice X. zvezek: Trojka-Povest. Spisal dr. Fr. D. 6. J. Šubic: Električna. I. del. 7. Ant. Knezove knjižnice IV. zvezek.

Knjige prejmo le oni društveniki, ki so udnino za l. 1897. poravnali. Ob priliki bomo priobčili natančno oceno posameznih knjig.

Naši dopisi.

Z Goriškega. (Shod deželnega poslanca g. dr. H. Tume v Ajdovščini. Spomenica goriškega učiteljstva. Interpelacija zaradi toliminskih učiteljskih razmer.) Naš deželni poslanec in odbornik je sklical dne 9. prosinca shod v Ajdovščini. Pojasnil nam je v daljšem govoru razmere v deželnem zboru in odboru, o vipavski železnici i. t. d. Na shodu je bilo prisotnih tudi več učiteljev, ki so izročili g. poslancu spomenico, katere glavne misli so te-le:

„Dne 2. grudna t. l. bode slavil Nj. V. naš presvetli cesar petdesetletnico Svojega vladanja; za dve leti pa se bode slavila štiristoletnica, odkar je prišla vsled dedinskih pogodb naša dežela pod Habsburžane. Prav bi bilo, da bi se omenjeni slavnosti vršili s splošno koristnimi ustanovami, od katerih bi dohajal dobiček vsemu prebivalstvu. Pogoj vsakemu napreduku pri poljedelstvu, obrtništvu in trgovstvu je dobra šolska izomika v mladih letih. Brez te podjarmijo ptujci naše poljedelstvo, trgovstvo in obrtništvo ter postanejo naši gospodarji, a naši prvotni deželani njih hlapeci. — Pred vsem potrebujemo dobro urejenih ljudskih šol, če noče naša dežela ostati zadnja med zadnjimi. Naše šolske oblasti se sicer trudijo, da bi povzdignile ljudsko šolstvo na Goriškem na vedno višjo in višjo stopinjo. Vpeljale so med učiteljstvom skoraj vojaško disciplino, a one nimajo postavodajalne oblasti, ampak obstoječe postave samo izvršujejo. One niso krive, da nastaja vedno večje pomanjkanje učiteljev in učiteljic ter da bode treba več šol zapreti, če pojde to tako dalje. Naše učiteljstvo zapušča deželo, in mnogi iščejo službe drugod, kjer se delovanje učiteljstva dostojnejše plačuje. — Izgleda k temu ni treba daleč iskati. Učiteljica iz Ajdovščine, gdëna Vuga, odide za podučiteljico v Selo na Štajerskem, kjer sicer dobi za jedno stopinjo nižje mesto ali nižji naslov, dobi pa 190 gld. več letne plače nego je ima tukaj kot definitivna učiteljica. Pri nas učitelji ne morejo dostojno izhajati brez postranskih zaslužkov, naj žive še tako varčno in skromno. Č. kr. finančni stražniki, orožniki, sodni slugi in mnogi drugi z manj študijami so gledé plač na boljšem nego učiteljstvo na Goriškem sploh. Sodni kancelisti z manjšimi študijami dobivajo v starosti od 25—30 let take plače, do kakoršnih učitelji na Goriškem sploh nikoli po sedanji postavi ne pridejo. S tem pa nočemo trditi, da imajo omenjeni predobro plače ali večje nego jim pristojne, ampak samo to, kako revno je plačano učiteljstvo na Goriškem.

Nasledek takih gmotnih razmer je, da podučuje marsikje v naših ljudskih šolah jeden učitelj, kjer bi morala biti vsaj dva, in dva, kjer bi morali biti trije, in da se učiteljsko osebje neprestano seli. — Na tak način mora ostati velika množica našega ljudstva na nižji stopinji znanja in blagostanja, nego ono drugih dežel in narodov, naj se šolske oblasti in revno plačano učiteljstvo še toliko trudijo.“

G. dr. Tuma je dobrohotno sprejel omenjeno spomenico in podal pojasnilo, zakaj se do sedaj šolske in učiteljske razmere niso izboljšale, kakor bi bilo prav in pravično. Sedaj nosijo ljudsko šolski davek samo posestniki in kmetje; obrtniki, trgovci in kapitalisti ga ne plačujejo. Šolski davek bi se moral enakomerno razdeliti. Pojasnil je tudi šolske razmere slovenskega in furlanskega dela naše dežele.

G. Peter Medvešček, nadučitelj v Sv. Križu, je prečital dopis „Učiteljske razmere na Tolminskem“ v 4. številki letošnje „Eдинosti“*) ter vprašal g. dr. Tumo, kaj ve o tem povedati kot ud. c. kr. deželnega šolskega sveta.

K temu je še omeniti, da je bil gospod Krajnik istočasno, ko je prišel v Kobarid ter prevzel poučevanje na tamkajšnji pripravljavnici za učiteljske, imenovan učiteljem meščanske šole v Krškem, a se je tej službi odpovedal, ker je mislil, da pride slednjič vendar jedenkrat do boljših dnij v Kobaridu; a motil se je. Pripravljavnica v Kobaridu je bila pred pol letom odpravljena in v Sežani ustanovljena, njega pa nahajamo sedaj v položaju, kakor je v dopisu s Tolminskega povedano. G. dr. Tuma se je tudi o povedani zadevi dobrohotno izjavil ter zagotovil, da jo je vzel na znanje.

Potem se je shod sklenil na navadni način. Hvaležni smo g. dr. Tumi, da se je potrudil k nam ter nas poučil vsestransko o sedanjih razmerah na Goriškem in nam povedal, kako nam je mogoče priti do boljše sreče in blagostanja. Le tako dalje, gospod doktor! Dobri uspehi na Vaši in naši strani ne izostanejo.

Iz krškega okraja. (Okrajna učiteljska konferencija. [Dalje.] Lepopisje. Da se v tem doseže dober uspeh, naj se skrbno popravlja na vsaki strani lepopisnice. Kar se piše, se piše v pričo otrok; otrok naj vidi, kako nastane črka i. t. d. Črke naj se jemljejo v genetiškem redu, najprej male, potem velike. Pisati je tudi arabske in rimske številke. Ko se je že vzela velika črka kraja, kjer pišemo, napravimo v zadnji vrsti tudi datum. Pišejo naj se le znana imena in besede. Predpise imeti po ves mesec na tabli ali otrokom v vsako vrstico v knjižnici iste pisati, ni prav. Riše naj se v zvezke brez pik, a tudi k temu predmetu se je treba pripravljati. Glede petja pravi g. nadzornik, naj oskrbujejo isto pri šolarskih mašah otroci sami. Cesarska pesem se pój po prvotnem napevu. Od vsake pesmi naj se navadijo vse kitice, ali, če je dolga, vsaj 3—4 kitice. Dvoglasno petje naj se bolje goji. Pri telovadbi ne smejo izostati nekatere igre, katerih so otroci tako vesel. Ob prihodnjem nadzorovanju se bode zahtevalo nekaj iger. Pri ženskih ročnih delih naj se uči tudi krpiti nogavice, šivati in popravljati perilo. Izdelke naj hrani učiteljica do konca šolskega leta v omari, lepo oprane in zložene. — Šolski vrtni naj se uredi tako, kakor stoji v znanem „Navodilu“. Tudi strupenih rastlin ni pogrešati; a te naj bodo v kakem stranskem kotu. Na šolskem vrtu pa naj se ne poučujejo le otroci, ampak tudi odrasli ljudje. — Glede šolskega reda i. t. d. omenja g. nadzornik, da bodi v vsakem razredu sv. razpelo, cesarska podoba, toplomer, voda in brisača, goba, kreda, dve tabli z dvema stojalom. V šoli bodi vse snažno i. t. d. Šola se pometaj vsak dan, poriblje pa 4 krat na leto.***) Ventilacija bodi v vsaki šoli. — Uradni spisi naj bodo v lepem redu. Skupni pregled naj se napravi vsaj do Božiča. Katalog bodi izpolnjen v vseh rubrikah. V razrednici naj se v zadnji rubriki polmesečno skupno število zamud zaznamuje s tinto. S tinto naj se tudi zaznamujejo vsak dan nenavzočniki v razrednici. Po razrednici in po katalogu naj ne bode toliko opazek s svinčnikom. Število otrok se mora v razrednici in v katalogu ujemati. Tednik se piši sproti in jasno. Tudi za ponavljalno šolo naj se uvedó tednik, razrednica in zapisnik. Šolska naznanila naj se pišejo prav lepo. Tudi katehetu naj se dadó v podpis, ako je na njih natisnjena besedica „katehet“, ali če sam to zahteva. Na vsakem šolskem naznanilu bodi lastnoročni podpis šolskega voditelja (ne stampilija!) Razdeliti je šolska naznanila 4 krat na leto. Duplikati morajo biti kolekovani z 1 gld. — Šolske zamude je točno predlagati. V zapisniku ubožnih knjig naj se vselej posebe vpišejo knjige iz c. kr. zaloge šol. knjig in one, ki se dobé od drugod. V kroniko naj se piše le to, kar

je zares važnega; kronika se piši sproti; sklene naj se 31. vel. srpana, datira in podpiše ter zraven pritisne šolski pečat. — Prošnje za podelitev kake službe naj se vlagajo vsaj 14 dni pred koncem termina. Lucilius.

(Dalje prih.)

Vestnik.

Cesar Franc Jožefova ustanova za učiteljske sirote na Kranjskem: Gosp. Gregor Koželj, učitelj v Št. Gotardu, 1 gld.; g. Josip Celestina, c. kr. profesor v p. v Ljubljani, 1 gld.; g. Ferdo Wigele, učitelj v Staremtrgu pri Loži, povodom rojstva sinka „Ferdinand, Franc Josipa“, 3 gld.; g. Janez Pokorn, učitelj v Horjulu, 3-60 gld.

Učiteljski konvikt: G. Gregor Koželj, učitelj v Št. Gotardu, 2 K; g. Josip Celestina, c. kr. profesor v p. v Ljubljani, 2 K; g. Ferdinand Verbič, bogoslovec v Ljubljani, nabral b priliki pogreba vč. r. g. Iv. Oblaka, župnika v Borovnici, 8 K; gđe. Ana Pour, učiteljica na Vrhniki, na knj. kr. podr. št. 117 8-50 K; g. D. Grčar, nadučitelj v Mirni na Dolenjskem, na knj. kr. podr. št. 331 10 K; gđe. Marija Borowsky, učiteljica v Trziču, na Gorenjskem na knj. kr. podr. 24 K; g. Rudolf Piš, učitelj v Cerknici, na knj. kr. podr. št. 120 23 K; g. Fran Črnagoj, učitelj na Barji, 1 K; g. Boleslav Blovdek, c. kr. inženjer v Tacnu, 1 K; g. Edvard Cerjak v Cerknici, 6 K, katere so darovali prijatelji šole v gostilnici g. Frana Tratnika v Dolenji vasi.

Pohvaljen učitelj-pisatelj. V zadnji številki smo omenili, da je naš sotrudenik „Premec“ jako marljiv in spreten sotrudenik ob jednom tudi „Lj. Zvonu“. Njegovi spisi ne delajo časti samo slovenskemu učiteljstvu, ampak tudi slovenskemu narodu. Tržaška „Eдинost“ piše v letošnji 10. številki o Premcu tako-le:

Med umetniki, ki so nastopali minolo leto v „Zvonu“, sledi po kvaliteti Premec. O Premcu se sme reči, da je rejalist, da je slovenski rejalist, ki zajemlje snovij naravnost iz našega narodnega življenja. Premec bo dosegal še jako lepih vspehov, ker je marljiv in tudi nardarjen. Imponirati pa bo mogel glede individualnosti. Njegovi letošnji spisi: „List za listom“ (provedeno v srbohrvaščino), „Ženitna ponudba“ in „Škof“ so vsi jednako dobri glede vsebine in oblike. „Škof“ je pisan priprosto, a vendar lepo. Premec opisuje tudi lepo, plastično, pred vsem pa v „List za listom.“

Žal, da mora tak talent životariti in samotariti na pustem in dolgočasnem Premu. Skrb naših oblastev in naših narodnih voditeljev bi morala biti, da bi dobil kako odličnejšo službo, kjer bi mu bila dana prilika, občevati z omikanci ter tako razširjati svoj duševni obzor. Upamo, da bodo merodajni činitelji razumeli in upoštevali naše besede tembolj, ker namerava tudi ta vzorni učitelj prestopiti k sodnji. Da ohranimo tako vrlega in spretnega učitelja našemu stanu — zato: Videant consules!

Status! Ta beseda gre od ust do ust vsega kranjskega učiteljstva. Vse učiteljstvo želi, da se upelje osebni razredni zistem. Na podstavi zatrjevanj in obljub vseh strank in visoke vlade v lanskem deželnem zboru, da se bo pri regulaciji plač jemal v poštev osebni status po službenih letih, upamo, da se izpolni ta iskrena želja vsega kranjskega učiteljstva.

Za šolski muzej slovenskega in istrsko-hrvatskega učiteljstva je poslalo „šmarsko-rogaško učiteljsko društvo“ 10 gld. Prosimo vsa ona društva, koja še niso storila svoje dolžnosti, da se odzovejo čimpreje, ker nam je treba nabaviti precej oprave za muzej. V ime „direktorija Zaveze“: Fran Luznar, blagajnik.

Svoji k svojim. V Črnomlju je zbirališče učiteljev pri g. Fr. Šušteršiču („Drvarnica“), kjer je na razpolago tudi naš list in se dobi cena hrana in zdrava pijača. — Naš naročnik in podpornik „Učiteljskega konvikta“ g. R. Šeber v Postojini, ima na novo urejeno tiskarno ter v

*) Glej dopis „S Tolminskega“ v 3. številki t. l.

**) Lepo; a vprašanje je, če bode hotel krajni šolski svet plačati! Opomba dop.

zalogi vse šolske spise in potrebščine. Priporočamo ga prav toplo. Le svoji k svojim!

Deželni zbor štajerski. V četrti seji je dež. odbor predložil načrt zakona glede nastavljanja učiteljev na javnih ljudskih in meščanskih šolah.

„Štajerske učiteljske zveze“ odbor v Gradcu je v svoji seji dne 28. grudnia, katere so se tudi slovenski odborniki udeležili, sklenil, da ni za to, da bi v tej zavezi nastal razkol, marveč želi, da bi nemški in slovenski učitelji skupno delovali. Le tisti učitelj Baumgartner, ki je bil svoje dni celo nadzornik slovenskih šol (v slovenjegraškem okraju), bil je za to, da bi se slovensko učiteljsko društvo izključilo iz te zaveze.

Umrl je v Ptujju ravnatelj ondotne šole g. Jakob Ferk. N. v m. p.!

Proslavljen pesnik. Č. g. Anton Hribar, kaplan v Smedniku na Kranjskem, je dobil od naučnega ministra umetniški štipendij v znesku 300 gld. Č. g. A. Hribar je dozdej večinoma pesnikoval za „Dom in Svet“, kateri izvrstni list s tem nujno priporočamo. Zvesti in marljivi sotrudniki „D. in Sv.“ so tudi naši vrlji tovariši; gg.: E. Gangl, Fr. Jaklič in Ivo Trošt.

Solski muzej slovenskega in istrsko-hrvatskega učiteljstva v Ljubljani. „Soča“ objavlja ves program muzeja ter dostavlja: „Veliko nalogo si je postavilo učiteljstvo; ne dvomimo, da bi se ne posrečil blagi namen „Zaveze“. A delo ne sme biti površno, in zato je treba, da vse slovensko učiteljstvo poseže v delo in ustraja do konca, ker le združene moči utegnejo dati celokupno sliko slovenskega šolstva. Upamo, da naši primorski učitelji do zadnjega storé svojo dolžnost.“ Tako „Soča“. Vse drugače, da, prav nasprotno pa piše „Domovina“, ki pravi: V spomin in proslavo jubileja 50letnega vladanja Njegovega Veličanstva cesarja Franca Jožefa I. bi bilo umestno in v prospeh šolstva koristno, ustanoviti v Mariboru „Stalno učilsko razstavo.“ Slov. učiteljstvu in merodajnim krogom na Štajerskem se predlaga stvar v premislek in pogovor v društvenih skupščinah in o slučajnih sklepih objaviti v „Domovini“ in v „Popotniku“. — Čemu neki cepiti moči?! Upamo, da se bodo pravi „Zavezniki“ oklenili Zavezinega muzeja, saj se gre za ime „Zaveze“ in za ime vseslovenskega učiteljstva. Sicer je prav, če se tudi v Mariboru ustanovi „stalna učilska razstava“, a letošnje leto, ko ustanavlja „Zaveza“ — tudi v spomin in proslavo 50letnega vladanja Nj. Vel. cesarja Františka Jožefa I. — muzej vseslovenskega in istrsko-hrvatskega učiteljstva, ni priličen čas za to. Pričakujemo torej, da se ne bo rušila sloga med „Zavezniki“.

Strup bučele proti strupu kače. Neki francoski kemik je nabral strup bučel ter ga vcepil psu, katerega je pičila kača. In na psu se niso pokazali nikaki simptomi zastrupljenja. Le mrzlica ga je nekaj časa tresla. Sicer je ostal zdrav.

Zahvala. Predsedstveni tajnik g. Evgen Lah je podaril učiteljski ročni knjižnici II. mestne deške ljudske šole le po število knjig razne zanimive vsebine, za kar mu bodi tem potem izrečena najtoplejša zahvala.

V Ljubljani, dne 20. prosinca 1898.

Francišek Raktelj,
solski vodja.

Ivan Krulec,
knjižničar.

Listnica uredništva:

„Star samotar“ na Goriškem: Vposlani članek: „Ali znamo učitelji čitati?“ bomo priobčili pri prvi priliki. Zdravi! — V Idrijo: Za to številko je prišlo, žal, prepozno; pride torej prihodnjič. Prijateljski pozdrav Vam in g. jubilarju, kateremu blagovolite izročiti naše najiskre-

Izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stane za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. Udje „Slovenskega učiteljskega društva“ plačajo na leto 3 gld. naročnine in 1 gld. udnine. — Spisi naj se blagoizvolijo pošiljati odgovornemu uredniku (uredništvu) v Ljubljani, Šubičeve ulice št. 3; naročnino pa prejema g. Francišek Črnagoj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Oznanila in poslanice se računajo za celo stran 15 gld., pol strani 8 gld., 1/3 strani 5 gld., 1/4 strani 4 gld., 1/8 strani 2 gld.; manjši inserati po 10 kr. petit-vrsta. Večkratno objavljenje po dogovoru. Priloge poleg poštne še 3 gld.

Lastnik in založnik: „Slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani“; tisk R. Miličeve tiskarne v Ljubljani.

nejše častitke! — G. J. K. v K.: Prav lepa hvala na poslanem! Vesti iz čeških listov nam posebno ugajajo. Od češkega učiteljstva se moramo učiti slovenski učitelji delavnosti, energije, samozavesti in stanovske zavednosti, posebno pa medsebojnega spoštovanja, vzajemnosti in družnosti. Zato bomo prav radi objavljali paberke, katere nam Vi zbirate iz čeških listov. Zivel Vas Bog! — Na Tolminsko: Prihodnjič. Prosim oglasite se večkrat. Pozdrav! — Somišljeniki, agitujte za naš list, kjerkoli se vam nudi prilika! Novim naročnikom postrežemo lahko še z vsemi številkami. Čim večja bo listu gmotna podpora, tem krepkeje bo zagovarjal učiteljske pravice — oziraje se jedino le na učitelja-trpina, da mu pribori tista prava in tisto stališče v socialnem življenju, kakoršno zasluži zbog svojega važnega zvanja.

Listek upravnikov:

Dragi tovariši! Skrbí ima blagajnik „Tovarišev“ — skrbí preobilo, ko je treba zadostovati vsem denarnim zahtevam, pa denarja primanjkuje. Vendar pa moram reči, da dobivam zadoščenja v obilni meri, ko se mojim javnim prošnjam odzivljajo v obilni meri s pošiljanjem naročnine ali pa s pismenim opravičenjem. Berite, tovariši, sledeče pismo:

Mili mi gospod tovariš! Trpka žalost gane mi srce, kadar čitam v „Tovarišu“ „blagajnikov listek“, če pomislim, da sem — žalibog — i jaz med onimi, kateri se pravičnim potom opominjajo k vplačilu naročnine. — Dolžan sem — da dolžan in rad — srčno rad bi se odzval dolžnosti svoji. — Toda pomagati si ne morem. — Službujem sicer že 19. leto in kmalu bom prekoračil poldrug desetletje v 54 km od železnice oddaljeni ter od vsega sveta pozabljeni občini osilniški. Med tem časom — pa me je Bog obdaril z obilo družinico — (7 „maličkov“). Najstareji deček je bil na ljubljanski gimnaziji in ni mogel „naprej“ — pa me je djal ob štiri stotake. Štiriletna deklica hira že poltretje leto v ljubljanski otroški bolnici i. t. d. i. t. d. Plača Vam je pa — znana —

Zbog navedenih — žalostnih razmer Vas prosim potrpljenja! Kakor hitro mi bo le količkaj mogoče, poslal bom par kron za naročnino, konvikt i. t. d. —

Lista mi pa — prosim — ne vstavite; kajti isti mi je jedini tovariš, saj do najbližnjega me loči — 21 km dolgi pot. —

S kolegialnim pozdravom Vam udani

Francišek Povše,
jednorazredničar.

Osilnica na Kolpi, dne 13. prosinca 1898.

Vi ste se šalili, dragi g. P., da ste moje listke „ganjeni“ prebirali, a jaz moram obstati, da so se mi v resnici oči porosile, ko sem bral Vaš list! — — —

Da, to je mizerija v našem stanu — — — da marsikdo niti strokovnega lista ne more plačevati, ker nima niti za kruh svoji družini!! — In koliko je takih! — In vendar naj bodemo pri vseh družtvih? — To je kriz!

Vi pa, dragi g. P., odpustite, da ravnam samovlastno, ko objavljam Vaš list! Zdela se mi pa je to živa potreba, da zve svet, v kakih razmerah živi oni važni faktor, kateremu v roke je izročen najvažnejši del človeške družbe — mladina! In to mladino naj učitelj — v skrbeh zakopan! — poučuje ter jo navdušuje za vse lepo vedno — jasnih lic! — — Zares — — biti bi morali bogovi! Vi pa, g. P., ne skrbite za „Tovariša“; kadar morete, že še poravnate tisto malenkost. Bog daj Vam in nam vsem kmalu izboljšanja!

Pozdravlja Vas in vse svoje sodruge blagajnik „Tovariša“.

Barje, dne 25. prosinca 1898.

Današnji številki so priloženi čeki poštne hranilnice istim tovarišem, ki nimajo naročnine predplačane.

<p>V založništvu podpisane tiskarne so izišle in se dobivajo po 50 kr. knjiga:</p>	
<p>Pripovedke </p> <p>iz avstrijske zgodovine</p>	
<p>Nabral in priredil</p> <p>Jakob Dimnik učitelj v Ljubljani.</p> <p>Tiskarna R. Milic.</p>	
<p></p>	
<p></p>	
<p>Ne zabite „Učiteljskega konvikta“! </p>	
<p>Slovensko učiteljsko društvo * je izdalo in založilo te-le knjige:</p>	
Komensky - Ravnikar:	
„Didaktika“	50 kr.
Dimnik: „Domoznanstvo v ljudski soli“	50 „
* * „Učiteljski večeri“	20 „
Ciperle: „Národna vzgoja“	30 „
Vse te knjige se dobivajo pri upravnistvu našega lista; pri uredništvu se pa dobiva:	
Dimnik: „Domača vzgoja“	1 gld.